

Psykisk sårbares oplevelser af at flytte i bomiljø

- undersøgelse af bomiljøerne Græshøjvej og Porsehaven I

Høje-Taastrup Kommune

December 2013

Louise Christensen

Indhold

1. Indledning	1
2. Metodisk	2
2.1 Lejerne	2
2.2 Tidsplan	4
2.3 Udfordringer ved interview	4
3. Lejernes oplevelser af flytteproces og hverdagsliv i bomiljøerne	5
3.1 Øget selvbestemmelse	5
3.2 Det socialpædagogiske arbejde	6
3.2.1 Utryghed og ansvar	6
3.2.2 Omfanget af støtte	7
3.2.3 Skift i pædagogisk tilgang	7
3.2.4 Grader af afinstitutionalisering	8
3.3 Flyttprocessen	8
3.3.1 Manglende indtryk af flytteprocessen	9
3.3.2 Usikre overgangsfaser	9
3.4 Dagligliv, nærmiljø og fællesskab	10
3.4.1 Dagligliv	10
3.4.2 Fællesskab	11
3.4.3 Nærmiljø	12
3.5 Inklusion: bomiljøer frem for botilbud?	13
4. Opsamling	14

1. Indledning

Denne evaluering er blevet til på baggrund af Byrådet, Social- og Handicapcenteret og Socialpsykiatrien i Høje-Taastrup kommunes ønske om at undersøge, hvordan det er gået de borgere (10 personer), der er flyttet til kommunens nye bomiljøer på Græshøjvej og Porsehaven I. Det er borgere, der er kommet fra herberger, flyttet hjemmefra eller som har boet hos pårørende efter endt udskrivning fra psykiatrisk hospital eller hjemtaget fra botilbud i andre kommuner.

Baggrunden for oprettelsen af bomiljøer i Høje-Taastrup Kommune er behovet for økonomiske besparelser og et ønske om i højere grad at inkludere borgere i lokalsamfundene og gøre det muligt for dem at bo i Høje-Taastrup Kommune. En lovændring i 2011, har gjort det muligt for kommunerne at hjemtage handleforpligtelse på borgere, der bor i botilbud i andre kommuner, hvorved borgerne kan revisiteres i forhold til det behov for støtte, de har og Høje-Taastrup Kommunes serviceniveau. I en økonomisk genopretningsplan blev der udarbejdet 14 handleplaner, hvoraf den ene omhandler botilbud og praktisk støtte på det specialiserede voksenområde. Der blev igangsat en revisiterings- og hjemtagelsesstrategi til mindre indgribende tilbud i kommunen. Det blev oprindeligt vurderet at 119 borgere, heraf 45 psykisk sårbare, skulle revurderes og ville derfor få besøg af en sagsbehandler og en repræsentant, der arbejdede med gruppen af borgere der får støtte i eget hjem og som derfor har indsigt i gruppens behov og ressourcer. Herefter er det blevet vurderet om det kunne være fagligt og økonomisk forsvarligt at hjemtage borgeren og om borgeren er interesseret i at flytte.

Psykisk sårbares muligheder for flytning fra botilbud til egen bolig med støtte, kan ses som led i en langvarig afinstitutionaliseringsproces på det psykiatriske område som i Vesteuropa og Danmark har stået på siden 1950'erne¹ bl.a. med nedlæggelse af de store psykiatriske hospitaler. For at gennemføre afinstitutionisering og større inklusion i samfundet, behandles og støttes psykisk sårbare hellere i mindre enheder i lokalsamfundene end på større isolerede afdelinger eller totalinstitutioner². I starten af 2000 har FN, EU og WHO haft mental sundhed og herunder afinstitutionisering og inklusion af psykisk handicappede, som en vigtig del af deres politikprogrammer³. Afinstitutioniseringen effektueres i praksis bl.a. ved at nedlægge de store institutioner for psykisk sårbare, men det vurderes også vigtigt, ikke blot at nedlægge selve de fysiske rammer (dvs. selve institutionerne), men at sikre at også den pædagogiske praksis ændres. I Høje-Taastrup Kommune har man arbejdet på både at sikre afinstitutionisering gennem nedlæggelse af de institutionelle former dvs. de fysiske rammer og i pædagogisk praksis⁴.

¹ Jvf. Mental Health Europe Rapport "Mapping Social Exclusion" 2012.

² Totalinstitutioner er institutioner der i princippet kan varetage alle funktioner og opgaver i en borgers liv og derved gennem længere tid mindsker graden af selvstændighed og individualitet. De negative konsekvenser og følger af denne type institution er beskrevet flere steder (f.eks. Goffmann "Asylums: essays on the social situation and mental patients and other inmates").

³ FN gennem Handicapkonventionen af 2008 (www.un.org/disabilities under 'convention'). EU bl.a. gennem "Green Paper on Improving Mental Health of the Population" i 2005 (www.ec.europa.eu/health/mental_health/policy). Og WHO gennem en erklæring og handleplan i 2005 (www.euro.who.int/data/assets/pdf_file/0008/96452/E87301.pdf).

⁴ Socialpsykiatrien har arbejdet med konceptet "at sidde på hænderne" for ikke at overføre den praksis, man havde på det kommunale botilbud med at gøre tingene for borgerne i stedet for at gøre det med dem (Evaluering af Møllergården i Høje-Taastrup 2012).

Botilbud er tilbud efter Servicelovens §§107 og 108 til personer med funktionsnedsættelse eller særlige sociale problemer. Det er længerevarende- eller midlertidige botilbud, som oftest udgør et værelse med evt. eget bad og toilet. Der er et vidt omfang af socialpædagogisk støtte og ofte en fast vagtplan, hvor personale i dag –og evt. nattetimer er til rådighed for beboerne. Derudover kan der være tilknyttet rengøringshjælp og køkkenpersonale. Der er oftest fælles spisetider og tilbud om mad 3 gange om dagen. Der er ofte et fællesareal og fælleskøkken.

Begrebet bomiljøer er som sådan et ikke fast defineret begreb, og dækker egentlig over en række lejligheder med individuel socialpædagogisk støtte (§85). Betegnelsen benyttes i Høje-Taastrup Kommune i forbindelse med oprettelsen af boliger til personer med funktionsnedsættelse eller særlige sociale problemer. I Høje-Taastrup Kommune er bomiljøer en klynge lejligheder i et miljø tiltænkt borgere med funktionsnedsættelse eller særlige sociale problemer. Boligerne er 1 eller 2-værelses og har eget toilet/bad og køkken. Boligerne er lavet som lejeboliger og ofte permanente. Borgerne kan i samme omfang som andre lejere selv bestemme over deres bolig indenfor lejelovgivningens rammer. Bomiljøerne Porsehaven er lidt anderledes. Det er tiltænkt yngre borgere, og er værelser med eget toilet/bad, hvor man deles om køkken og fællesstue. Som udgangspunkt er lejekontrakten på 2 år, da det er defineret som botræningsforløb.

2. Metodisk:

I denne evaluering benyttes betegnelsen ”lejere” for de psykisk sårbare borgere, der er flyttet ind i bomiljøet, da denne betegnelse understreger deres nye situation som lejere. Det er psykisk sårbare, der nu råder over egen bolig og som derudover betaler ind til en fælleslejlighed/fællesværelse. Det er sværere at definere psykisk sårbarhed og det kan svinge hvilket ordvalg personerne selv foretrækker at benytte og hvordan de selv opfatter det. Psykisk sårbarhed skal i denne rapport forstås som en psykisk sårbarhed, der gør det svært for borgerne at leve i egen bolig uden støtte. Det er borgerne, som Social- og Handicapcenteret ud fra individuelle konkrete vurderinger har afgjort er i målgruppe for at få støtte i eget hjem (det vil sige socialpædagogiske støtte efter Servicelovens §85). Det drejer sig f.eks. om personer diagnosticeret eller med tegn på f.eks. skizofreni, hvor f.eks. det at høre stemmer kan være en del af ens hverdagsliv.

2.1 Lejerne

Lejerne er i alderen fra 19 til 41 år. I Porsehaven I er de generelt lidt yngre: fra 19 til 28 år, mens de i Græshøjvej er mellem 23 og 41 år. 2 ud af de 10 interviewede er kvinder. På nuværende tidspunkt bor der en kvinde i hvert af bomiljøerne. Af lejerne i Porsehaven kommer nogle hjemmefra, mens andre er flyttet hjem til deres forældre efter udskrivning fra psykiatrisk hospitalsafdeling og herefter er flyttet på Porsehaven. Nogle af lejerne fortæller, at de har haft kontakt til kommunen i forbindelse med diverse familieproblemer eller udfordringer i deres barndom. På Græshøjvej kommer de enten fra et andet botilbud i en anden kommune (Servicelovens §§107 eller 108) eller fra et herberg (Servicelovens §110). Lejerne er flyttet ind mellem oktober 2011 og den seneste i juli 2012. I den tid bomiljøerne har eksisteret er én flyttet fra Græshøjvej og til Porsehaven og fra Porsehaven til botilbud i kommunen og én er flyttet fra Porsehaven til egen bolig med støtte.

Alle lejere er anonymiseret så navn ikke fremgår og andre oplysninger som f.eks. køn kan være ændret for at sløre deres identitet yderligere. Lejerne er blevet oplyst om rapportens formål og den begrænsede anonymitet i to bomiljøer med få lejere. Nogle brød sig ikke om at blive interviewet eller har måske ikke haft lyst til det, men har efter noget tid alligevel deltaget. Af de 10 lejere i Porsehaven I og Græshøjvej er 8 blevet interviewet. 2 lejere på Græshøjvej har ikke ønsket eller kunnet deltage. Den ene fortæller, at han gerne vil, men havde det for dårligt på dagen for interviewet og var indlagt i resten af interviewperioden.

For begge bomiljøer er der lavet en fast vagtplan, der skiftes ca. hver 3. uge. På Porsehaven er der en eller flere medarbejdere fra kl. ca. 7 til ca. 22, mens der på Græshøjvej er en medarbejder fra om morgenen til eftermiddagen og 3 dage til ca. kl. 20 samt nogle lørdage. Medarbejderne er der dog kun til rådighed i fælleslejligheden/fælles værelset, når de ikke er ude at støtte de enkelte lejere med de pædagogiske mål, der er sat. 3 ud af 4 medarbejdere der arbejder fast i Porsehaven I og Græshøjvej er interviewet. En medarbejder var langtidssygemeldt og kunne derfor ikke deltage. Kun én medarbejder har været med fra flytteprocessens start (vinteren 2011), mens de to andre først er ansat i foråret/sommeren 2012.

Denne evaluering har fokus på lejernes opfattelse af flytteprocessen til et bomiljø og deres beskrivelse af deres hverdagsliv i det nye bomiljø. Evalueringen er baseret på semistrukturerede interview med lejerne hver for sig og i en form for tilstedeværelse i deres hverdagsliv. Derudover er medarbejdere og nuværende og tidligere leder interviewet for også at få deres syn på flytteprocessen og hverdagslivet. Endelig er teamleder i Social- og Handicapcenteret interviewet om hjemtagelsesprocessen og støtten i bomiljøerne. Medarbejdere og ledere havde mange interessante overvejelser over flytteproces og hverdagslivet i bomiljøet, men da tidsrammen var stram er fokus hovedsageligt på lejernes udtalelser og udtryk.

Græshøjvej er et tidligere tilbud for ældre borgere i Høje-Taastrup Kommune. Efterhånden som de ældre borgere flytter ud af deres bolig, vil der blive lejligheder ledige til nye lejere i bomiljøet. Græshøjvej har pt. 6 lejligheder; fordelt på halvanden og to-værelses lejligheder med eget bad, toilet og trinettekøkken med to kogeplader. På Græshøjvej betaler lejerne til en fælleslejlighed med et åbent køkken med spisestue, et toilet med bad og et lille værelse, som medarbejdere fra Socialpsykiatrien bl.a. benytter som base. Græshøjvej ligger over for en skole i et stille parcelhuskvarter i Hedehusene ca. 400 m fra Hedehusene togstation og hovedgaden og ca. 9 km fra Taastrup hovedgade.

Porsehaven I (herefter Porsehaven) er en 2-plans bolig med 6 værelser med egen bad og toilet. Man deler opholdsrum med køkken og spiseplads og et værelse hvor medarbejderne fra Socialpsykiatrien gerne har deres base. Borgerne har hvert deres lille køleskab men deles også om et fælles. Porsehaven er undervejs blevet redefineret som et botræningsforløb og lejerne bor derfor på midlertidige 2-årige lejekontrakter, som evt. kan forlænges. Porsehaven ligger i et roligt kvarter i Høje-Taastrup med 2-plansboliger og en skole nærved. Der er ca. 10 minutters gågang til Høje-Taastrup st. Området er præget af en blandet befolkningsgruppe med unge, familier og børn. Ca. 300 m. fra Porsehaven ligger Porsehaven II, som er et nyt bomiljø med nogenlunde samme rammer som Porsehaven I.

På tidspunktet for evalueringen boede der 4 personer i Porsehaven for én var lige flyttet ud og 6 personer på Græshøjvej. To borgere er flyttet ud af bomiljøerne. De er også blevet spurgt om de ville deltage enten i interview eller ved at skrive lidt ned om deres hverdagsliv og flytningen. Begge har meddelt, at de ikke ville eller kunne deltage til mig eller en medarbejder. Det var bl.a. grundet svær social fobi og derfor besvær med at forholde sig til en interviewer, grundet manglende koncentrationsevne til at formulere sig på skrift og i fordi den psykiske lidelse fyldte for meget pt. Det er selvfølgelig problematisk, at de der har det så psykisk dårligt, ikke kunne deltage i interview og dermed ikke være med i evalueringen. Deres oplevelser er derfor ikke fortalt, men uddraget fra hvad medarbejdere og andre lejere har nævnt.

2.2 Tidsplan

I november måned påbegyndes evalueringen. Første uge informeres medarbejdere og lejere om evalueringen og det afklares om de ønsker at deltage. Anden uge interviewes de 4 lejere og den ene faste medarbejder i Porsehaven. Tredje uge interviewes 4 ud af 6 lejere på Græshøjvej, de 2 faste medarbejdere på Græshøjvej og nuværende leder. I sidste uge samles alle data til denne rapport og tidligere leder af bomiljøerne Porsehaven og Græshøjvej blev interviewet. Teamleder i Social- og Handicapcenteret er blevet interviewet efterfølgende. Da undersøgelsen har været kortvarig skal det understreges, at det kun kan stå som et øjebliksbillede i lejernes oplevelse af flytteprocessen og liv i egen bolig i det nye bomiljø. Da det er en afgrænset kvalitativ undersøgelse er undersøgelsens resultater ikke repræsentative for psykisk sårbare, der flytter i egen bolig.

2.3 Udfordringer ved interview

Nogle lejerers psykiske lidelse kan give dem kommunikative besværligheder eller sanseforvrængninger, der gør det svært at kommunikere et budskab i et interview. En lejer svarer f.eks. først benægtende på et spørgsmål for herefter at svare det bekræftende. Andre lejere havde dog ingen problemer med at sætte ord på deres oplevelse af flytningen og hverdagsliv i bomiljøet. Oplysningerne er til en vis grad søgt krydstjekket i interviewsituationen, men der kan være bekymring for at nogle af oplysningerne ikke er udtryk for det egentlige og grundet tidsrammen er der udsagn, det har været svære at uddrage et entydigt svar på. En lejer siger f.eks. at han er glad for at have flyttet, men fortæller også hvordan han på forskellig vis har handlet i frustration over forskellige forhold i bomiljøet. Han har f.eks. revet en tavle ned, fordi han var frustreret over den støtte han fik og skrevet på væggen, fordi medarbejderen ikke var kommet tilbage til den tid, han troede.

Interviewene med lejerne har varet fra et kvarter til halvanden time ca. De fleste omkring ca. en halv time. Medarbejderinterviewene har omvendt varet gennemsnitligt en time. Tre interview er båndet, resten er skrevet undervejs eller efterfølgende. De direkte citater er derfor nedskrevet i samtalen eller umiddelbart derefter.

Byrådet har særligt ønsket en evaluering af processen med at hjemtage borgere fra botilbud i andre kommuner til bomiljøer (egen bolig med § 85 støtte) i Høje-Taastrup Kommune. Af de 8 interviewede lejere er det dog kun 2, der kommer fra et botilbud i en anden kommune. Resten kommer hjemmefra eller fra herberg (§110-tilbud). Grundlaget for evaluering af selve hjemtagning fra andre kommuner til egen bolig i bomiljø i Høje-Taastrup Kommune er derfor sparsomt, men selve borgerens oplevelse af flytning til -og hverdagsliv- i et af de nye bomiljøer kan her beskrives.

Efter ca. 2 ugers interview og tilstedeværelse i bomiljøerne på Porsehaven I og Græshøjvej er følgende temaer samlet som de umiddelbart mest betydningsfulde for lejerne.

3. Lejeres oplevelse af flytteproces og hverdagsliv i bomiljøerne

3.1 Øget selvbestemmelse

Lejerne udtrykker generelt tilfredshed med at bo i bomiljøerne. I bomiljøerne har lejerne deres egen lejlighed eller værelse. De har lejekontrakt på boligen, kan selv sige den op og har, indenfor ordensreglementet i den enkelte boligforening, mulighed for at indrette og holde boligen, som de har lyst. De har deres eget toilet og bad (og på Græshøjvej lille køkken med to kogeplader). Lejerne i Porsehaven har selv indført en række maddage og på Græshøjvej kan de helt selv bestemme, hvornår de vil spise og hvad de vil spise. De bestemmer selv, hvornår de vil gøre rent, hvornår de vil stå op, hvem de vil lukke ind i deres lejlighed, hvem de vil have på besøg osv. Således har personalet ikke været inde i alle lejlighederne på Græshøjvej, idet visse lejere ikke har ønsket dette.

For nogle af lejerne i Porsehaven I handler det om at flytte hjemmefra for første gang og derved at flytte fra de regler, der måske har været i hjemmet. En lejer beskriver derfor sin hverdag som markant ændret og at han nu føler, at han ”bestemmer alting selv”. En anden lejer nævner, at hun ønsker en endnu større grad af selvstændighed og derfor gerne vil have helt sit eget. Hun er på vej til at flytte fra bomiljøet og ud i egen bolig med støtte.

For lejerne på Græshøjvej handler det om at komme til nogle rammer, der ikke er ligeså strukturerede som et botilbud eller et herberg ofte er det. En lejer fortæller, om det botilbud hun boede på før; ”der var hele tiden personale. Der var også nattevagt. Og dagvagter. Det hjalp rigtig meget. Men det går også på denne måde. [..]. Vi kan godt klare det”.

Flere lejere henviser til en større grad af selvstændighed i bomiljøerne og nævner særligt den øgede selvbestemmelse som afgørende. Flere lejere oplever at have en ændret indflydelse på deres hverdag, og nogle nævner det som en markant ændring i forhold til deres tidligere situation. Nogle lejere kan ikke umiddelbart sætte ord på hvad det mere konkret skyldtes. En lejer fortæller f.eks., at han føler, at hans dagligliv er en smule ændret, men han kan ikke forklare det andet end ”det føles sådan”. En anden lejer beskriver mere konkret, hvordan han nu bedre kan prioritere aktiviteterne i hans hverdagsliv. Han var træt af alle de praktiske ting, han skulle gøre på det tidligere botilbud som f.eks. ”at slå græs, skrue skrue i osv.”. Han fortæller, at han er opfinder og er meget optaget af dette i sit hverdagsliv. Han er derfor glad for at han nu har: ”mere tid til min kreativitet”, som han siger. En tredje fortæller, at han er ”meget mere ude end jeg var, da jeg boede hjemme”. Alle de interviewede borgere er tilfredse med den større grad af selvbestemmelse, og ser altså meget positivt på oprettelsen af bomiljøer, men de nævner også en række problematikker (jf. nedenstående emner).

Lejerne er altså generelt glade for at kunne bestemme over eget liv. Det er det, som de understreger, som det positive ved at bo i bomiljøerne. Men samtidig nævner de også

en anden vigtig ting, som umiddelbart kunne tænkes at modsige behovet for selvstændighed; nemlig en gentagende understregning af behovet for støtte.

3.2 Det socialpædagogiske arbejde:

I bomiljøerne er støtten organiseret i to former; støtte ved at en medarbejder er tilstede i et vist tidsrum i et fælleslokale/fælleslejlighed og individuel støtte til den enkelte lejer. Der er en rullende vagtplan, hvor en medarbejder for det meste er til rådighed i fælleslokalet/fælleslejligheden (fra kl. ca. 7 til 22 i Porsehaven og på Grsæhøjvej fra om morgenen til eftermiddagen, samt tre af ugens dage til kl. ca. 20 og nogle lørdage). Derudover er der individuelle støttetimer, som for det meste ligger i ovennævnte tidsrum. Støttetimer er tildelt efter en konkret individuel vurdering fra Social- og Handicapcenterets sagsbehandlere og visitationsudvalg.

På Græshøjvej er der en medarbejder på arbejde af gangen og vedkommende vil nogle gange have opgaver ude med en lejer, hvorfor lejerne nogle gange oplever at medarbejderen ikke er der. På Porsehaven er der også en fast medarbejder og ofte også en fast medarbejder et par 100 meter derfra i Porsehaven II.

Generelt virker lejerne tilfredse med medarbejderne og flere udtrykker deres tilfredshed med den støtte, de får. En lejer der skal flytte i egen bolig understreger f.eks. behovet eller lysten til støtte ved flere gange at spørge en medarbejder om hun nu også vil komme til te i sin nye bolig. En anden lejer fortæller, at han synes, at ”personalet er meget flinke og gode til at hjælpe”. En lejer er dog ikke helt så tilfreds med sin støtte. Han kan ”ikke udstå” den medarbejder, der er der nu. Han fortæller, at han er irriteret over denne medarbejder som person og føler at vedkommende ikke forstår sig på tingene, som han selv gør. Han har været mere tilfreds med en tidligere medarbejder, som han derfor stadig nogle gange besøger på et dagtilbud i Taastrup.

Selvom flere lejere altså sætter den nyvundne grad af selvstændighed højt understregede en del lejere altså ofte også deres behov for støtte. Både lejere, der har valgt at blive boende, og lejere der flytter ud i egen bolig har nævnt dette behov.

3.2.1 Utryghed og ansvar

Nogle lejere har oplevet, at der har været en anden lejer, der skulle have meget hjælp, hvorved deres behov for støtte måtte vente. En lejer måtte f.eks. ofte skærmes eller støttes ekstra meget. Da der ikke var døgndækning og hun ikke kontaktede lederen via en døgntelefon for at få støtte når hun havde behov, udtrykker nogle lejere, hvordan de er påvirket af denne lejers adfærd og særligt om natten. Én lejer fortæller, at hun ”føjte at jeg havde et ansvar for hende” og særligt fordi hun boede tæt op af køkkenet og kunne høre, hvis hun fik det dårligt, og der skulle tilkaldes hjælp. Hun brød sig derfor ikke om at være i boligen og overvejede at flytte hjem. Det skal bemærkes, at den pågældende lejer efterfølgende har fået et tilbud på en døgnbemandet institution i erkendelse af, at hendes behov for støtte ikke kunne dækkes længere i Porsehaven.

En anden lejer vurderer på baggrund af sit ophold i et botilbud, at der altid vil være behov for steder, hvor der er mere personale og døgndækning. Han mener, at bomiljøer generelt er bedre for psykisk sårbare, men samtidig er hans oplevelse, at der vil være nogle, der kan have det så dårligt, at de skal have mere støtte, end man kan tilbyde med den nuværende dækning i bomiljøet, han bor i. Han nævner som eksempler borgere, der har brug for meget medicin og overvågning eller borgere, som

har det meget dårligt og derfor ikke selv kan sørge for madlavning, tøjvask, rengøring og at indgå i daglige opgaver osv.

3.2.2 Omfanget af støtte

Lejerne er delte i deres udsagn omkring omfanget af støtte. En lejer udtrykker f.eks. sin glæde ved støtten og oplever, at der i bomiljøet, i modsætning til f.eks. botilbuddet, er mere tid til hende. En anden lejer oplever dog, at der ikke er så meget tid til én. Han fortæller, at han oplever, at han mange gange må gå forgæves, når han har brug for at tale med en. Hvis han f.eks. har en ubehagelig oplevelse eller får det psykisk dårligt, oplever han, at der ikke er nogle, han kan henvende sig til for at få støtte. Han ser kritisk på personalenormeringen og spørger: ”er en medarbejder nok til 6 personer? Jeg ved det ikke. Jeg siger ikke, at det ikke er nok, men... det var ikke det, der var lagt op til”. Han siger, at han jo så næsten ligeså godt kan bo for sig selv et andet sted og have en støtte, der kommer til ham.

3.2.3 Skift i pædagogisk tilgang

Flytteprocessen har været karakteriseret ved, at der er ansat en ny leder til bomiljøerne ca. et halvt år inde i processen. Den tidligere leder beskriver, hvordan hun tilrettelagde støtten udelukkende efter den individuelle støtte. Til at starte med kom medarbejderen altså til den enkelte borger og støttede vedkommende med de mål og det antal timers støtte, borgeren var vurderet til om ugen. Der var altså ikke en fast vagtplan, hvor personalet var tilgængelige i fælleslokalet, men borgerne fik den støtte der var tildelt dem i deres egen lejlighed. Men herefter er der opstået en række udfordringer med lejere, der alligevel ikke ville flytte ind uden at der var medarbejdere, lejere der opholdt sig hos familie i stedet osv. En lejer fortæller f.eks., at hun følte, at hun var flyttet ind uden personale, mens en anden lejer fortæller, at han ikke boede i bomiljøet de første måneder men hos en slægtning, fordi der ikke var noget personale til at støtte ham. Det besluttes derfor at lave et skift i tilrettelæggelsen af støtten og støttens omfang. Der indføres bl.a. en slags ”fælles tid”, udover den individuelt bevilgede tid, hvor medarbejderne er til stede i fælleslejlighed/fællesværelse i et vist tidsrum.

Dette skift har særligt lejerne i Porsehaven lagt mærke til. De beskriver den tidligere tilgang som mere blød og udtrykker generelt tilfredshed med, at der er en mere insisterende tilgang til dem nu. En del lejere fortæller, at de før i højere grad havde mulighed for at gøre, som de havde lyst til. De oplever, at der er flere medarbejdere, at de er mere opsøgende, banker på deres dør, forsøger at skabe kontakt, få dem med ud at handle, forsøger at motivere dem til at lave mad og presser generelt mere på i forhold til lejerne. Det virker som om de fleste lejere, selvom de i situationen ikke ønsker den mere presserende tilgang, alligevel er tilfredse med den ændrede tilgang. En ung i Porsehaven fortæller f.eks., at han oplevede det som lidt for meget ”pas-jer-selv-agtigt” før, men en medarbejder nævner, at der nok er nogle, der har lettere ved at håndtere den ændrede tilgang end andre. Selvom medarbejderne altså nogle gange må opleve at banke på døren og kalde på vedkommende uden at blive lukket ind, udtrykker flere lejere forståelse for dette. En lejer nævner f.eks., at en medarbejder ofte holder ham fast på hans forpligtelser. Han fortæller, at ”nogle gange siger hun [medarbejderen] at jeg skal! Og ellers skal jeg forklare mig”. Han virker tilfreds med dette og tilføjer grinende ”og fordi det er tidligt er ikke en undskyldning”. En anden lejer fortæller om skiftet og hans flytning til bomiljø; ”jeg havde ikke begreb om hvad, jeg havde rodet mig ud i. Jeg prøvede bare at adapté [tilpasse] mig til

situationen”. Han forklarer, at der i starten ikke var nogle fællesmøder og ikke særligt meget personale i Porsehaven. Han beskriver skiftet som positivt og dog for ”nu er der en masse mennesker og mindst 10 pædagoger. Det er lige før, at det er ligeså slemt”.

3.2.4 Grader af afinstitutionalisering

Men det tager tid og tilstedeværelse at være insisterende over for lejerne, hvorfor konstellationen med en vagtplan altså gør at medarbejderne oftere kan være mere tilstedeværende i lejernes hverdagsliv. Flere lejere ønsker den mere institutionelle struktur med fast personaledekning og fortæller, at de er mere trygge ved dette, men denne tilgang og udformning af bomiljøerne flytter måske bomiljøerne tættere på institutionsformen. Det ligner mere det traditionelle botilbud, herberget eller måske hjemmet som nogle lejere kommer fra. At have fast vagtplan med tilstedeværende personale mange af døgnets timer, som de kan henvende sig til, at have forskellige medarbejdere, der tager sig af de lejere, der har et umiddelbart behov for støtte og altså en mere fællesskabsorienteret frem for individuelt tilrettelagt hjælp, minder mere om den form for støtte, der er på botilbud og herberger. Som én siger er, ”mulighederne for inklusion [...] blevet bedre end i botilbud. ... [...] men man risikerer at få alle de problemer, som man har i institutioner”. Lejerne er vant til den anden form for støtte og flere udtrykker ikke en positiv holdning til den udelukkende individuelt organiserede støtte. Det er som om mange lejere ikke selv har forstået den oprindelige idé med bomiljøerne. De forventer overordnet, at der er støtte som på et botilbud og virker ret utrygge ved at være for meget alene.

Afinstitutionalisering og inklusion frembringes altså måske mere konsekvent gennem individuelt tildelt støtte, men man risikerer, at det er en svær overgang for nogle borgere, der har været vant til noget andet over længere tid, hvilket kan medføre, at de måske ikke føler sig trygge i bomiljøet og måske ikke formelt flytter ind, eller at de ikke ønsker at flytte hjemmefra alligevel. Den nuværende konstellation med personale i visse tidsrum kan måske umiddelbart lettere tage højde for dette, end den model hvor man udelukkende er tilstede, når den individuelle støttes. Men det er samtidig længere væk fra tanker om afinstitutionalisering, og der kan være en risiko for at bomiljøerne på sigt lægger sig tættere op af botilbudene.

3.3 Flytteprocessen

Af de lejere der bor i bomiljøerne nu, er den første flyttet ind i Porsehaven I i oktober 2011, hvorefter resten af lejerne ankom i januar 2012. Af de nuværende lejere på Græshøjvej er den første flyttet ind i oktober 2011 og den sidste i juli 2012.

For de unge i Porsehaven er det kendetegnende, at det er forældre eller slægtninge, der har hørt om bomiljøerne eller at det er de unge selv, der har taget kontakt til kommunen, fordi de ikke har haft lyst til at bo derhjemme og gerne vil flytte hjemmefra. På Græshøjvej er udflytningerne karakteriseret ved, at det er borgere, der er flyttet fra botilbud i andre kommuner eller fra herberg til bomiljøet. Lejerne på Porsehaven har fået lejekontrakter for 2 år af gangen, fordi man i flytteprocessen beslutter at betegne Porsehaven som et botræningsforløb for unge. Der er altså en forventning om, at lejerne skal flytte ud fra bomiljøet på et tidspunkt og at der er en form for udvikling i deres ophold på Porsehaven, der gør dem bedre i stand til at bo selv.

3.3.1 Manglende indtryk af flytteprocessen

Lejerne i bomiljøerne beskriver selve flytteprocessen forskelligt. Kendetegnende for flere udsagn er dog, at de har svært ved at huske processen eller måske et tegn på, at de ikke har lyst til at tale om det, generelt ikke har været så optaget af det eller måske et element i den psykiske lidelse. En lejer forsøger at huske tilbage på, hvor han havde hørt om bomiljøet og hvordan han havde taget stilling til stedet, men udtrykker til sidst sin irritation over at han ikke kan huske hvornår, han hørte om bomiljøerne første gang, eller hvordan han tog stilling. Han lufter idéen om, at det måske var en for stor omvæltning at skulle stå over for, og at han måske derfor ”har valgt ikke at huske det”. Andre lejere fortæller mere overfladisk om processen, som om den ikke har udgjort en stor beslutning eller mærkbar betydning for deres liv. Dette til trods for at det måske er første gang en borger skal flytte hjemmefra eller måske første gang i adskillige år at en borger skal flytte fra et døgn-dækket botilbud. For en borger står indflytningsprocessen dog meget klart og han føler, at det tilbud han hørte om, ikke er det tilbud, han i dag bor i. Han føler, at det blev fremstillet på en anden måde og at ”de har ikke fortalt mig hvordan det var, men hvordan det ville blive”. Hans skuffelse går derfor mest på misinformering om personale-dækningen. Han føler, ”at der er blevet misinformeret hele vejen rundt” om den støtte, der ville være. Fra sagsbehandlere til medarbejdere og ledere. Han har forsøgt at sige det til en af medarbejderne ”men hvad kan de gøre. Det er jo ikke dem der arbejder hers skyld”. Han syntes godt om visionen for stedet og fortæller, at han fik at vide, at der ville være mere personale-dækning end der er nu. Han forventer, at det så vil komme, når nye beboere flytter ind og alle lejlighederne er udlejet. Men han har fornemmelse for at indflytning af nye lejere tager tid, da de ældre, der bor der først skal flytte ud. ”Den vision de har kan jo tage lang tid. Måske et halvt år, måske fem. Jeg gider ikke vente fem år på noget, der måske ikke kommer til at ske”. På et møde afholdt efterfølgende for lejere om resultaterne af denne evaluering, nævner en lejer, sin bekymring for at nogle psykisk sårbare borgere kan føle, at de bliver nødt til at flytte til et bomiljø, fordi de ikke oplever at have et alternativ. Han fortæller, at han selv oplevede det som om, at det var et valg mellem at flytte ind eller være hjemløs.

3.3.2 usikre overgangsfaser

At flytte er en overgangsfase der, som så mange overgangsfaser, kan vække bekymring eller ængstelighed. For de unge der flytter hjemmefra og til Porsehaven er det måske første gang, de skal klare sig selv. For lejerne på Græshøjvej handler det i højere grad om at flytte fra en type boform til en anden; fra et botilbud hvor der måske har været personale hele døgnet og hvor der måske er sørget for alle måltider, medicin osv. til at modtage støtte nogle timer om ugen, selv styre ens døgnrytme, madlavning, økonomi, tøjvask og måske i højere grad selv opsøge støtten, når man har brug for den. De fleste lejere nævner ikke direkte en usikkerhed eller betænkeligheder ved at skulle flytte. Flere kan ikke huske indflytningen som nævnt, men et par lejere fortalte, at de havde gået og glædet sig og ventet på, at de endelig kunne flytte ind.

Flere lejere har dog været påvirket af usikkerheden omkring indflytning. Nogle lejere fortæller, at der har været tilfælde, hvor der ikke har været styr på rammerne omkring lejernes situation, når de er flyttet ud fra botilbud eller herberg og ind i bomiljøet. Således har nogle lejere haft problemer med deres økonomi efter flytningen. Problemer der ikke har været opmærksomhed omkring til at starte med og som for enkeltes vedkommende, derfor først er bragt i orden et stykke tid efter flytningen.

Lejere har måske været vant til at botilbudene eller herbergerne sørgede for mad tre gange om dagen eller at få betalt deres medicin og har måske ikke haft ansvar for dette i flere år. De har vænnet sig til at have denne tryghed. En lejer udtrykker til at starte med ingen problemer om udflytningsprocessen, men nævner så, at hun er så taknemmelig for at personalet og kommunen nu har hjulpet hende med at få styr på sin økonomi, og at hun nu administreres på en måde, så hun får udbetalt penge hver uge. På denne måde kan hun bedre sikre, at hun ikke mangler penge sidst på måneden og sørge for at have råd til sin medicin og ordentlig mad, som er vigtig, idet hun har en fysisk sygdom, der kræver regelmæssig mad.

Et par lejere nævner, at den største bekymring har været bekymringen for at skulle flytte ind et sted uden støtte. En lejer beskriver det som en frygt for at ”blive overdraget til ingenting”, som han også til dels har følt blev virkelighed. En anden beskriver flytteprocessen som fin nok, men undervejs i samtalen bliver det klart, at han ikke har magtet at styre sin økonomi, så han ikke regelmæssigt fik mad og levede af en pose pasta eller ris i længere tid af gangen. Derudover kan lejere fortælle, at de har svært ved, at der ikke er nogen til at støtte dem, når de har behovet for det og måske har været vant til blot at henvende sig hos medarbejdere i botilbuddet eller på herberget. En lejer fortæller f.eks., at han kom til at skrive på væggen i fælleslejligheden i frustration over at den medarbejder, der havde sagt, at hun ville komme tilbage ikke, var kommet tilbage i tide.

3.4 Dagligliv, nærmiljø og fællesskab:

3.4.1 Dagligliv

Lejerne udtrykker sig forskelligt om deres hverdagsliv. Ens for de fleste er dog, at deres hverdagsliv ikke er fyldt ud af et fuldtidsarbejde eller fuldtidsstudie. De fleste har typisk et par ting, de går til om ugen og fortæller at de for resten af tiden laver det, de ”har lyst til”. F.eks. at se tv og spille computer. Aktiviteterne de unge går til er f.eks. kurser på voksenuddannelsescentre, dansk undervisning og psykiatrisk behandling som f.eks. møder i distriktpsychiatrien eller Opus-team. Derudover går en del til idræt eller i fitness center enten sammen med familie eller i idrætstilbuddet i socialpsykiatrien i Taastrup. Det virker som om en del lejere har familie og et netværk af bekendte og venner, de deltager aktivt i.

I den periode jeg var hos lejerne, oplevede jeg ofte at én ikke kom ned til spisning fordi vedkommende havde det dårligt, at flere takkede nej til at deltage i interview fordi de ”ikke havde energien”, ”ikke havde det så godt” eller troede at man ”ikke var så god til at svare” eller ”gode til at huske tingene”. Det virkede som om lejernes hverdagsliv var relativt meget præget af deres psykiske lidelse. En lejer fortæller f.eks., at han synes han ”har en svær hverdag”. I et interview beskriver han f.eks. hvordan han har svært ved at koncentrere sig om en ting af gangen. Han fortæller, at han har svært ved at fokusere på det der sker og derfor bruger enorme mængder energi på at holde koncentrationen. Han oplever at stoffer kan hjælpe ham til at slappe af. Han forklarer, at han i den tid, det er nået os at stille og svare på et enkelt spørgsmål, samtidig har registreret hvad der står på siden af den kalender, der ligger opslået på bordet, har registreret de første mange taster på keyboardet og remser et par andre ting op, som han har noteret sig i rummet. At skulle forholde sig til så mange indtryk virker overvældende. Det virker som om han synes, at det er for stressende at skulle jonglere med aktivering, uddannelse og andre ting ved siden af og ”vil egentlig

gerne bare på overførselsindkomst” (førtidspension), for han ”er træt af det stress og jag med, at man skal have et arbejde”. Han giver udtryk for, at han ikke rigtig er lykkedes med det han er gået i gang med og de ting han gerne vil lave, tror han ikke er en mulighed grundet hans sårbare psyke. Han fortæller, at han f.eks. gerne ville i Forsvaret, for der kan han bruge sin krop og holde sig i form, men at have tanker om at gøre andre ondt eller yde fysisk smerte, er nok ikke så smart med et våben i hånden, ræsonnerer han.

For de lejere der får førtidspension virker det som om, der er en anden ro om dem, men for nogle virker det også som en form for kedsomhed. Nogle beboere er fuldt tilfredse med deres hverdagsliv og føler sig rigeligt beskæftigede med f.eks. madlavning, gåture og at være sammen med bekendte og familie. Mens andre lyder som om det er lidt sværere at få hverdagen fyldt ud.

For de unge, der ikke får førtidspension, udgør aktivering en del af deres hverdagsliv. De unge har svingende erfaringer med dette. Nogle nævner aktiveringen som intetsigende og oplever derfor ikke yderligere en motivation for at komme derhen hver morgen. To unge fortæller om et projekt, som de oplevede som ustruktureret og med mange pauser og udtrykte ikke interesse for aktiveringens indhold. Udover at skulle overvinde forskellige udfordringer i forbindelse med den psykiske lidelse oplevede de også en overvindelse i at skulle lave noget, de egentlig ikke så nogen mening i. Den ene fortæller, at han har fået at vide, at han skal blive i aktiveringen ”indtil jeg har lært at stå op”.

Både de unge på førtidspension men særligt de unge på kontanthjælp udtrykker besværlighed med at få økonomien til at holde. En nævner bl.a. togbøder og generelt manglende overblik over sin økonomi efter at han er steget i husleje. Det kan være svært at omstille økonomien hvis egenbetalingen på herberg eller på det tidligere botilbud har vist sig at være billigere end den nye lejlighed. En lejer fortæller f.eks. at hans rådighedsbeløb er på 650 kr. om ugen, mens det var det dobbelte; ca. 1200 kr. om ugen, da han boede på herberg.

3.4.2 Fællesskab

Der er forskel på fællesskabet i de to bomiljøer. I Porsehaven er der generelt en større grad af fællesskab end på Græshøjvej. Måske fordi lejerne i Porsehaven skal deles om køkken og opholdsstue. I Porsehaven har lejerne valgt at samles til fællesspisning alle hverdage i ugen og i weekenden for dem, der er hjemme og har lyst. Lejerne har på skift ansvaret for indkøb og madlavning med en medarbejders hjælp. På Græshøjvej er der ikke samme ordning, men lejerne har mulighed for at lave mad og spise sammen med hjælp fra en medarbejder tre af ugens dage. Lejerne benytter sig dog ikke i særlig høj grad af denne mulighed, men sidder nogle gange sammen i weekenden og spiser i fælleslejligheden.

Det virker som om, at de unge i Porsehaven generelt drager god nytte af hinanden og er glade for at have et fællesskab med andre unge. En lejer fra Porsehaven II er da også ofte på besøg i Porsehaven I, for at være sammen med de andre og spise med ved måltiderne. Lejerne udtrykker ikke direkte deres tilfredshed med at bo med unge i en lignende situation som dem selv, og understreger mere selve ungdomsfællesskabet som afgørende. Men en medarbejder nævner, at nogle unge har givet udtryk for en større forståelse for deres egen situation og håndteringen af diverse udfordringer, ved

at bo med unge i en lignende situation. For nogle har det, efter sigende, skabt forståelse for at visse udfordringer f.eks. ikke er knyttet til øget psykisk sårbarhed, men kan knyttes til generelle udfordringer i (ungdoms)livet. Det giver altså muligheden for at forstå andre unges og egen situation, og det virker som om de unge generelt er meget tolerante og forstående over for de andre lejeres psykiske problemer. Det virker som om de skaber plads til hinanden og har forståelse for, hvis en lejer har det for dårligt til at spise med eller til at lave mad.

Selvom det virker som om de unge i Porsehaven generelt er glade for fællesskabet og har forståelse for hinandens behov, kan det være en udfordring, når en lejer ikke vil deltage i fællesskabet eller overholde de regler, som bliver sat fælles på husmødet. Der kan være problemer med at nogle ikke tømmer opvaskemaskinen, at man ikke gider deltage i husmøder osv. En lejer mener f.eks., at det altid er ham, der tømmer opvaskemaskinen. Han oplever også, at en anden lejer er særligt slem til at spise resterne fra aftensmaden, at han ikke ofte laver mad og ofte ikke deltager i husmøderne. Han er generelt irriteret over, at der ikke er nogle konsekvenser over for dem, der ikke overholder reglerne. En lejer siger f.eks., at han ikke gider komme til husmødet. Han skal sove, siger han. Da medarbejderen nævner, at der så vil blive lavet regler på hans vegne siger han, at han er ligeglad for; ”Jeg overholder dem alligevel ikke”. Det er selvfølgelig en udfordring for bomiljøet både at kunne have plads til den enkelte og samtidig sørge for at de fælles arealer holdes efter fælles regler, sådan at nogle ikke ender med at føle, at de gør det hele. Lejeren fortæller, at han ikke ønsker at deltage i fællesskabet, fordi han hellere vil være med sine venner eller vil til København. Han opfatter Porsehaven som et overgangssted og ønsker derfor bare at komme videre. Han forklarer at han ”er her kun for at sove og lave mad”. Han føler ikke, at han ”har noget at være hjemme for”.

På Græshøjvej nævner de interviewede, at de er glade for de andre lejere, men nogle har det lidt svært med nogle af de ældre, der stadig bor der. En lejer fortæller, at ”det går godt med de andre [lejere]. Der går ikke en dag uden at vi taler sammen”. Han nævner, at det føles som om ”der er plads til alle” og at der ikke er nogen der er uvenner, men ”selvfølgelig er der nogen man snakker mere med end andre”. En anden lejer nævner også sin tilfredshed med de andre men irriteres dog over, at der særligt er én, der altid skal bomme smøger af ham ”klokken lort om morgenen”. En medarbejder har dog indtryk af at fællesskaberne for det meste er baseret på et behovsfællesskab, hvor man måske udveksler smøger, penge og alkohol og ikke som et mere nært fællesskab, men det kommer måske med tiden, siger han.

3.4.3 Nærmiljø

Både Porsehaven og Græshøjvej er placeret i stille områder med naboer tæt op af sig. Idéen om at inkludere borgere i et ’normalt’ nærområde virker i høj grad opfyldt. Områderne er et blandet med familier, unge og børn. Overfor Græshøjvej og i nærheden af Porsehaven ligger der skoler og daginstitutioner.

Flere lejere på Græshøjvej har ikke haft lyst til at flytte til Hedehusene, da de har haft familie i Taastrup eller bare bedre kan lide bymiljøet i Taastrup. Disse tager derfor ofte til Taastrup og irriteres over turen dertil og at de hver dag skal bruge deres penge på busbilletter. En lejer synes, at det er ”røvkedeligt i Taastrup”. Han fortæller, at de fleste af hans venner bor i København og at det kun er hans familie, der bor i Taastrup. Han synes generelt at ”her er super-kedeligt”. En anden lejer havde til at

starte med håbet på at bo i selve Taastrup, hvor han havde fået at vide, at der også ville komme et bomiljø. Her ville han hellere bo, da det var tættere på hans familie, men da det blev ved med at blive forsinket, valgte han at flytte ind på Græshøjvej i stedet. Han føler, at Hedehusene er langt fra familie og siger at han måske så ”næsten hellere bo i Taastrupgård” og ”hellere have en kontaktperson, der kommer en gang imellem” til hans helt egen bolig end at bo i bomiljøet.

Omvendt fortæller andre lejere mere positivt om områderne. En lejer mener, at området omkring Porsehaven er ”et af de finere områder af Taastrup”. En anden fortæller, at han synes, at det virker som et fredeligt område, hvor der ikke er så meget kriminalitet og vold. Han føler sig tryk ved området og fremhæver, at der kun har været et indbrud i bomiljøet og at han kun én gang har været ude for drengestreger mod ham.

Lejerne er altså delte i deres opfattelse af området; nogle er glade for roen, trygheden og det stille område som bomiljøerne ligger i, mens andre lejere er rastløse for at komme væk og bryder sig ikke nævneværdigt om det stille område, som de betegner som ”røvsygt”, intetsigende eller kedeligt.

På Græshøjvej har der været beboerprotester over oprettelsen af bomiljøet⁵ og efterfølgende er der kommet klager over begge bomiljøer. I Porsehaven har der været klager fra de nærmeste naboer bl.a. over høj musik sent om aftenen og skødesløs adfærd. På Græshøjvej bor borgerne op af ældre, der måske går tidligt i seng. De relativt lydte lejligheder og konstruktion med svalegang og fælles indgangsparti for hver anden lejlighed har ikke lettet støjniveauet for de ældre. Der er derfor også kommet beboerklager over de unge, der ifølge ordensreglementet ikke må støje efter kl. 22. For de nye lejere der måske står senere op og er mere friske om natten, måske flytter rundt på møbler, skruer op for musikken for at dæmpe stemmer eller uro i kroppen har konstellationen været krævende.

3.5 Inklusion: Bomiljøer frem for botilbud

Et af hovedargumenterne for at oprette bomiljøer i Høje-Taastrup Kommune var et ønske om i højere grad at inkludere psykisk sårbare borgere i lokalsamfundet. I stedet for at have større institutioner for denne gruppe borgere, er tanken at inkludere dem bedre i samfundet ved at tilbyde dem at flytte i egen bolig evt. med støtte i små bomiljøer. Lejerne ser umiddelbart ud til at dele grundtanken i denne idé, omend de har nogle indvendinger og kritikpunkter til specifikke forhold, og omend det virker som om, at de gerne vil bo i egen lejlighed men alligevel forventer støtte som på et botilbud, hvor der de fleste af døgnets timer er nogle at henvende sig til og der er en fast vagtplan med faste rammer og rutiner.

En lejer fortæller, at han oplever det som mindre stigmatiserende at bo i et bomiljø end på et botilbud. Han oplever, at det er lettere at have besøg, fordi konstellationen i bomiljøerne er at have sin egen lejlighed med eget køkken, bad og toilet og ikke f.eks. at skulle gennem en hoveddør og ned af en lang gang med værelser og synligt personale. Nu kan han have piger på besøg uden som det første at skulle forklare hvorfor han bor, som han gør og føler i højere grad, at han bor som andre mennesker.

⁵ Beboerprotester, eller den såkaldte NIMBY-effekt (not in my backyard), er et ofte oplevede fænomen bl.a. ved oprettelse af tilbud til borgere, der normalt opfattes som anderledes end normalsamfundet (Fokus: ”Naboer til nye offentlige tilbud” 2003).

Han har oplevet at have besøg, som så er gået igen efter de har fundet ud af ”hvad det er for et sted jeg bor”. Alligevel mener han, at der stadig er fordomme over for psykisk syge og siger: ”der er så mange fordomme om psykisk syge. Også om det her sted”. Hvorfor skulle man ellers skrive i avisen, at kommunen selvfølgelig har tilbudt de ældre, der bor her, at bo et andet sted. ”For psykisk syge er jo farlige”.

Flere medarbejdere oplever en større grad af inklusion i bomiljøerne, hvor lejerne mere ”går til ting” end får det på botilbudene. Hvor de måske før fik fysioterapi på tilbuddet, brugte computere på tilbudene, fik medicinudlevering af en sygeplejerske på stedet osv., går de nu til fitness et sted, går på biblioteket, tager til lægen for at få medicin osv. Men flere oplever også at inklusionen kun når til et vidst punkt. En siger: ”De går på vores veje og stier, bruger vores biblioteker, posthuse, osv. men de er ikke ordentlig inkluderet i samfundet”. Han oplever, at de benytter særtilbud og det er som om, vi ikke kan hjælpe dem med at blive inkluderet ”det sidste stykke”. De har f.eks. et særligt idrætsstilbud som vel egentlig også har til sigte at få dem videre ud i andre idrætsklubber, men han oplever ikke at de fleste kommer det sidste stykke videre.

4. Opsamling:

Øget selvbestemmelse

Lejerne er generelt tilfredse med at være flyttet i egen lejlighed med støtte i et bomiljø. De understreger særligt en større selvstændighed og større grad af bestemmelse over eget liv. Lejerne er altså overordnet set meget tilfredse med at have deres egen lejlighed/værelse.

Flytteprocessen

Ikke mange lejere udtrykker sig klart om flytteprocessen. For nogle lejere har det dog været en lidt svær overgang at gå fra at have boet hjemme eller i et botilbud med daglige rutiner og evt. meget støtte, til nu at skulle stå for mere selv og have større ansvar. Nogle lejere oplever, at det har været hårdt at flytte ind, fordi der i begyndelsen ikke var styr på deres økonomiske rammer, som f.eks. at få administreret deres kontanthjælp eller førtidspension, sådan at de havde råd til at betale medicin og mad hele måneden ud. Derudover fortæller nogle lejere, at bomiljøet de bor i, ikke lever op til deres forventninger eller det de siger, at de føler, at de er blevet lovet f.eks. i forhold til antallet af medarbejdere.

Nærmiljø og fællesskab

Lejerne er delte i deres meninger om det nærmiljø bomiljøerne ligger i. Nogle synes, at det kedelige områder, mens andre netop sætter pris på den stilhed og ro, som de oplever er der. Derudover er der forskellige tilgange til fællesskabet i bomiljøerne. På Græshøjvej har det ikke den store betydning for lejerne, idet de i højere grad kan opholde sig hos sig selv, da de har egen lejlighed med eget køkken. Men lejerne i Porsehaven, der deler køkken og opholdsstue, fortæller, at det kan være udfordrende for fællesskabet, hvis nogle lejere ikke vil deltage, ikke vil være med til at lave mad, ikke tømmer opvaskemaskinen osv. Derudover fortæller nogle lejere, at det kan være ubehageligt at bo så tæt med andre lejere, som har det dårligt, som kræver meget støtte fra medarbejderne eller som de måske føler, de har et ansvar for om aftenen og natten, når medarbejderne er gået hjem og den lejer, der er dårlig måske ikke bruger

vagttелефonen. I de situationer fortæller nogle lejere, at de har overvejet at flytte eller ikke ser andet alternativ end at opholde sig hos familie eller venner.

Socialpædagogisk støtte

Lejerne er generelt tilfredse med den støtte, de får. Nogle oplever, at der er mere tid til dem, end der har været på det tidligere tilbud, mens andre synes, at der ikke er tid nok til dem, og siger at de ofte må gå forgæves efter støtte. En lejer har nævnt, at han måske ligeså godt kunne flytte i egen lejlighed med støtte så. Et udsagn der måske er ment kritisk men som, i forhold til en inklusionstankegang også kan opfattes som et skridt i den rigtige retning. Nogle lejere giver udtryk for en følelse af, at der vil være nogle borgere, som har det så psykisk svært, at de ikke kan støttes ordentligt i bomiljøerne pt. f.eks. grundet det antal medarbejdere og den type af døgndækning, der er nu.

Tilfredshed med ændring i pædagogisk tilgang

Ca. et halvt år inde i flytteprocessen ændredes den pædagogiske tilgang til lejerne i bomiljøerne. De fleste lejere udtrykker tilfredshed med denne ændrede tilgang, hvor de fortæller, at de oplever, at der er flere medarbejdere, og de føler, at de er mere opsøgende, mere insisterende og presser mere på for at støtte dem. Denne tilgang risikerer dog at give bomiljøerne et institutionspræg. Ved at have medarbejdere meget af tiden i fælleslejligheden/fælleslokalet, som lejerne kan opsøge, fjerner det sig måske mere for de egne boliger med støtte, de var tiltænkt fra starten. På den anden side resulterede den udelukkende individuelt tilpassede støtte i, at borgere ikke opholdt sig i bomiljøerne og ikke ville flytte ordentligt ind.

Større grad af inklusion

Endelig fremhæver flere medarbejdere og lejere at konstellationen omkring bomiljøer giver en øget mulighed for inklusion i nærsamfundet og mindre grad af stigmatisering. En lejer understreger muligheden for at undgå så mange fordomme, når man bor for sig selv med egen lejlighed og flere medarbejdere nævner den øgede brug af tilbud i nærmiljøet og dagligdags gøremål, der måske før blev tilvejebragt på botilbud, som potentielt inkluderende for lejerne.